

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 1226/24
21.8.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Светлане Павић, председника већа, Александре Лековић и Радмиле Радић, чланова већа, у парници тужиоца АА (АА) из ..., чији је пуномоћник Александар Оленик, адвокат из Београда, Кнеза Милоша бр.57/5, против тужене Републике Србије, Министарства одбране, Београд, кога заступа Војно правобранилаштво, ФАХ 2, 11105 Београд 7, ради накнаде штете, одлучујући о жалбама тужиоца и тужене изјављеним против пресуде Вишег суда у Београду П 779/22 од 27.10.2023. године, у седници већа одржаној дана 21.8.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПОТВРЂУЈЕ се пресуда Вишег суда у Београду П 779/22 од 27.10.2023. године, у ставу другом изреке.

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Вишег суда у Београду П 779/22 од 27.10.2023. године, у ставу првом изреке, тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена Република Србија, Министарство одбране, да тужиоцу АА на име накнаде нематеријалне штете због смрти блиског лица исплати и то: износ од 800.000,00 динара због смрти оца ББ, износ од 800.000,00 динара због смрти мајке ВВ, износ од 800.000,00 динара због смрти супруге ГГ, износ од 800.000,00 динара због смрти сина ДД, износ од 800.000,00 динара због смрти ћерке ЂЂ и износ од 800.000,00 динара због смрти сина ЕЕ, укупно 4.800.000,00 динара, са законском затезном каматом од 27.10.2023. године, као дана пресуђења, до исплате, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправка пресуде, док се у преосталом делу, преко укупно досуђених 4.800.000,00 динара, па до тражених 6.000.000,00 динара, за износ од још 1.200.000,00 динара, са припадајућом каматом, захтев тужиоца **ОДБИЈА**, као неоснован.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке пресуде Вишег суда у Београду П 779/22 од 27.10.2023. године, тако што се обавезује тужена Република Србија, Министарство одбране, да тужиоцу АА накнади трошкове поступка у износу 310.975,00 динара са законском затезном каматом од дана

извршности пресуде па до исплате, у року од 15 дана.

ОДБИЈА СЕ, као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Побијаном пресудом, у ставу првом изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због смрти блиског лица исплати и то: износ од 1.000.000,00 динара због смрти оца ББ, износ од 1.000.000,00 динара због смрти мајке ВВ, износ од 1.000.000,00 динара због смрти супруге ГГ, износ од 1.000.000,00 динара због смрти сина ДД, износ од 1.000.000,00 динара због смрти ћерке ЋЋ, износ од 1.000.000,00 динара због смрти сина ЕЕ, укупно 6.000.000,00 динара, са законском затезном каматом од 27.10.2023. године као дана пресуђења до исплате, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправака пресуде. Ставом другим изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца у преосталом делу којим је тражио да се обавезе тужена да му на име накнаде нематеријалне штете исплати још: износ од 1.000.000,00 динара због смрти оца ББ, износ од 1.000.000,00 динара због смрти мајке ВВ, износ од 1.000.000,00 динара због смрти супруге ГГ, износ од 1.000.000,00 динара због смрти сина ДД, износ од 1.000.000,00 динара због смрти ћерке ЋЋ, износ од 1.000.000,00 динара због смрти сина ЕЕ, укупно 6.000.000,00 динара, са законском затезном каматом од 27.10.2023. године до исплате, као неоснован. Ставом трећим изреке обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 322.975,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде па до исплате, у року од 15 дана.

Против наведене пресуде жалбу су благовремено изјавиле парничне странке и то тужилац побијајући пресуду у ставовима другом и трећем изреке, због погрешне примене материјалног права, а тужена побијајући пресуду у ставовима првом и трећем изреке, из свих законом прописаних разлога.

Испитујући правилност побијане пресуде, сходно овлашћењима из члана 386 ЗПП ("Службени гласник РС", бр.72/11, са каснијим изменама и допунама), Апелациони суду Београду је нашао да жалба тужиоца није основана, а да је жалба тужене делимично основана.

У проведеном поступку првостепени суд није починио битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 ЗПП, на које овај суд, као другостепени, пази по службеној дужности, нити друге повреде поступка које би могле бити од утицаја на њену правилност и законитост.

Према утврђеном чињеничном стању, пресудом Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине К-По2-10/2013 од 1.4.2019. године, потврђеном пресудом Апелационог суда у Београду, Одељења за ратне злочине Кж1 По2 5/19 од 12.12.2019. године, оптужени ЖЖ оглашен је кривим за извршено кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ у саизвршилаштву у вези члана 22 КЗ СРЈ, што је дана 25.3.1999. године у ..., за време оружаног сукоба између Савезне Републике Југославије, Војске Југославије и полицијских снага Републике

Србије, с једне стране и припадника наоружане војне организације тзв. “Ослободилачка војска Косова” (ОВК), с друге стране, који се одвијао у времену од 1998. године, до краја 1999. године, истовремено међународног оружаног сукоба између оружаних снага СРЈ и коалиције НАТО снага, који се одвијао у времену од 24.3.1999. године до 20.6.1999. године, у ... и целе територије тадашње Аутономне покрајине Косово и Метохија, као припадник Војске Југославије, водник техничке чете позадинског батаљона ..., моторизоване бригаде ..., кршећи правила међународног права, прописана одредбама члана 3 став 1 тачка 1а Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12.8.1949. године (четврта Женевска конвенције) и одредбама члана 4 тачка 1 и 2а допунског протокола уз Женевску конвенцију од 12.8.1949. године о заштити жртава међународних сукоба (протокол 2), приликом извршења заповести команде ... моторизоване бригаде од стране позадинског батаљона бригаде, супротно садржини издатог наређења команданта позадинског батаљона да запоседне одређени реон на ..., ушао у село са њему тада потчињеним војницима, којима је наређивао и са њима заједно вршио убиства и телесно повређивање лица албанске националности, који нису припадали ниједној од оружаних формација у сукобу и нису учествовали у војним операцијама, свестан да поступа супротно наведеним правилима хуманитарног права, на тај начин што је по уласку у ..., са групом почињених војника телесно повредио оштећеног ЗЗ, цивила албанске националности, пуцајући у њега из аутоматске пушке, а затим је у дворишту ББ наредио тројци војника из своје групе да пуцају у цивиле, којима је претходно наређено да седну у двориште, по којој наредби су они поступили и пуцали у цивиле из непосредне близине из аутоматског оружја, из ког оружја је заједно са њима пуцао и оптужени ЖЖ, због чега је осуђен на казну затвора од 15 година. Приликом извршења овог кривичног дела, припадници органа тужене лишили су живота више лица, међу којима су били и отац тужиоца, ББ, мајка ВВ, супруга ГГ и троје деце тужилаца – син ДД, ћерка ЂЂ и син ЕЕ, са којима је тужилац живео у заједничком домаћинству, због чега је осуђен на казну затвора од 15 година. Због наведеног догађаја тужилац је имао трауме, психичке патње и тегобе, и данас му се враћају слике тог догађаја и чланова породице. Није имао могућност да сахрани чланове породице, с обзиром да тела до данас нису пронађена.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је становишта да тужилац има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због смрти блиских лица – родитеља, супруге и деце, у складу са одредбом члана 201 став 1 Закона о облигационим односима, а да одговорност тужене произилази из одредбе члана 172 ЗОО. Првостепени суд сматра да је неоснован истакнути приговор недостатка пасивне легитимације на страни тужене, јер је правноснажном пресудом донетом у кривичном поступку, којом је суд везан у погледу постојања кривичног дела и кривичне одговорности учинилаца, применом одредбе члана 13 ЗПП, оглашен кривим и утврђено је да су чланови породице тужиоца – отац, мајка, супруга и троје малолетне деце убијени од стране окривљеног ЖЖ, као припадника Војске Југославије, водника техничке чете позадинског батаљона ... моторизоване бригаде ..., па је Република Србија, као правни следбеник СРЈ, одговорна за штету на основу наведених законских одредби, по принципу објективне одговорности. Сходно наведеном, првостепени суд сматра да постоји узрочно-последична веза између штете коју је тужилац претрпео (и трпи) и поступања припадника органа тужене за време оружаног сукоба између Савезне Републике Југославије, Војске Југославије и полицијских снага Републике Србије, с једне стране и припадника наоружане војне организације тзв. “Ослободилачка

војска Косова” (ОВК), с друге стране, који се одвијао у времену од 1998. године до краја 1999. године, с обзиром да су органи у њеном саставу, према члановима породице тужиоца, као цивилима који нису учествовали у ратним сукобима, поступали противно правилима међународног права за време оружаног сукоба.

Надаље, првостепени суд сматра да је неоснован и приговор застарелости поражавања, с обзиром на то да у конкретном случају нису испуњени услови за примену одредбе члана 376 став 1 и 2 Закона о облигационим односима, којом је прописано да потраживање накнаде проузроковане штете застарева за три године од када је оштећени сазнао за штету и лице које је штету учинило, а у сваком случају да пораживање застарева за пет година од када је штета настала. Наиме, из правноснажне пресуде Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине К-По2 – 10/2013 од 1.4.2019.године, произлази да је окривљени ЖЖ осуђен за извршено кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ у саизвршилаштву у вези са чланом 22 КЗ СРЈ, па потраживање тужиоца у конкретном случају није застарело, сходно одредби члана 377 став 1 ЗОО. Осим тога, како је у питању кривично дело за које се може изрећи казна затвора од 40 година, а застарелост кривичног гоњења настаје у сваком случају кад протекне два пута онолико времена колико се по закону тражи за застарелост кривичног гоњења односно 50 година (25x2) тај рок није протекао од дана 25.3.1999.године, када се десио штетни догађај, до дана подношења тужбе 15.4.2022.године.

Одлучујући о висини тужбеног захтева, а применом одредби члана 200 ЗОО и 232 ЗПП, те ценећи све релевантне критеријуме за одређивање висине штете због смрти блиског лица и то емотивну блискост тужиоца и чланова његове породице, доживљени душевни бол због њиховог губитка, године старости супруге и малолетне деце, чињеницу да су сви живели у заједничком домаћинству, а посебно да су сродници тужиоца насилно лишени живота критичином приликом, што је утврђено правноснажном кривичном пресудом, па је оценио да тужиоцу припада досуђени износ од по 1.000.000,00 динара за смрт сваког од шест сродника. Првостепени суд је становишта да ова накнада није циљ, већ средство којим оштећени могу задовољавањем одређених животних потреба утицати на успостављање емоционалне равнотеже. Преко досуђених износа, за износе од по још 1.000.000,00 динара за родитеље, супругу, ћерку и синове, укупно 6.000.000,00 динара, а до траженог износа од по 2.000.000,00 динара, укупно 12.000.000,00 динара, заједно са каматом, првостепени суд је одбио тужбени захтев као превисоко опредељен, водећи рачуна о значају повређеног добра и циљу коме она служи, да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. На досуђене износе првостепени суд је признао тужиоцу и законску затезну камату сходно одредби члана 277 Закона о облигационим односима у вези члана 324 ЗОО, почев од дана када је накнада утврђена, односно пресуђења па до коначне исплате.

Одлука о трошковима парничног поступка донета је на основу одредби члана 150, 153, 154 и 163 ЗПП. На досуђени износ трошкова поступка првостепени суд је тужиоцу досудио и законску затезну камату од дана извршности, па до исплате, сходно одредби члана 277 ЗОО.

Полазећи од овако правилно утврђеног чињеничног стања, правилно је поступио

првостепени суд када је обавезао тужену да тужиоцу исплати накнаду на име нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед смрти блиског лица.

Наиме, одредбом члана 172 Закона о облигационим односима, прописано је да правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција. Ако за одређени случај није што друго у закону одређено, правно лице има право на накнаду од лица које је штету скривило намерно или крајњом непажњом (став 1 и 2). Одредбом члана 200 истог закона, прописано је, између осталог, да ће се за претрпљене душевне болове због повреде угледа, части, слободе и права личности суд ако нађе да околности случаја, нарочито ако ти болови и њихово трајање то оправдавају, досудити правичну новчану накнаду, а независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству. Приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете као и о висини њене накнаде суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом (став 1 и 2). Чланом 201 истог закона, прописано је да у случају смрти неког лица суд може досудити члановима његове уже породице правичну новчану накнаду за његове душевне болове.

Имајући у виду да је у првостепеном поступку несумњиво утврђено да су чланови најуже породице тужиоца - отац ББ, мајка ВВ, супруга ГГ и синови ДД и ЕЕ и ћерка ЂЂ, који су живели у заједничком породичном домаћинству са тужиоцем, убијени од стране припадника Војске Југославије и то извршењем кривичног дела током вршења војне службе, то је и по схватању Апелационог суда у Београду, правилан закључак првостепеног суда да је тужена одговорна за нематеријалну штету коју је тужилац претрпео на основу цитираних законских одредби.

Неосновани су наводи жалбе тужене да је првостепени суд погрешно применио материјално право када је оценио да је Република Србија одговорна за штету коју је тужилац убиством својих најближих сродника претрпео, имајући у виду да је правноснажном пресудом донетом у кривичном поступку, којом је парнични суд везан у смислу члана 13 Закона о парничном поступку, утврђено да је ЖЖ у својству припадника Војске Југославије-водник техничке чете позадинског батаљона ... моторизоване бригаде ..., учествовао у убиству петнаест лица, међу којима су убијени и најближи сродници тужиоца, то је правилан закључак првостепеног суда да је тужена Република Србија одговорна за штету коју је тужилац претрпео у смислу одредбе члана 172 Закона о облигационим односима. При томе, без утицаја је чињеница да је за убиство блиских сродника тужиоца одговоран непосредни извршилац, с обзиром да он одговара по основу субјективне одговорности са доказаном кривицом, док тужена, с друге стране, одговара по основу одговорности за другог и на располагању јој је могућност регреса од директног извршиоца кривичног дела, по правноснажном окончању поступка у смислу одредбе члана 172 став 2 Закона о облигационим односима.

Неосновани су и жалбени наводи тужене да је првостепени суд погрешно оценио приговор застарелости потраживања, истичући да се одредба члана 377 ЗОО може односити само на одоворно лице - ЖЖ, против кога је донета кривична пресуда, а не и на тужену државу. Међутим, рокови застарелости за накнаду штете су дужи ако је она проузрокована кривичним делом. У таквом случају, Закон о облигационим

односима у ставу 1 члана 377, прописује да захтев за накнаду штете проузроковане кривичним делом, према одговорном лицу, застарева у роковима прописаним за застарелост кривичног гоњења за кривично дело, којим је проузрокована штета уколико је тај рок дужи од грађанско правног рока. Имајући у виду да је одредбом члана 377 ЗОО садржана одредница “према одговорном лицу”, то Апелациони суд сматра да се под тим појмом подразумева не само учинилац кривичног дела, већ и друга лица која су по правилима о одговорности дужна да накнаде штету која је кривичним делом настала, те рокови застарелости потраживања накнаде штете према цитираној одредби теку не само према учиниоцу кривичног дела који је штету проузроковао, већ и према правном лицу, које за штету одговара уместо њега по одредбама члана 172 Закона о облигационим односима.

Међутим, основано тужена у жалби указује да је првостепени суд на утврђено чињенично стање, пропустио да правилно примени материјално право, а приликом одмеравања висине новчане накнаде нематеријалне штете за душевне болове, које је тужилац претрпео услед смрти блиских лица, у смислу одредбе члана 200 Закона о облигационим односима, с обзиром на то да му је за тај вид накнаде штете досудио превисоки износ. Ово имајући у виду да се ради о душевном болу услед смрти блиских лица, који је суштински немерљив, а циљ новчане накнаде није успостављање ранијег стања, као код материјалне штете, већ пружање одређене сатисфакције, односно задовољења, којим ће се ублажити и потиснути бол, прибављањем неког материјалног задовољства у циљу постизања психичке равнотеже. С тога, по налажењу овога суда, а имајући у виду све релевантне околности случаја, правична новчана накнада на име претрпљених душевних болова због смрти блиских лица у време пресуђења износи 800.000,00 динара, за сваког од преминулог сродника (односно укупан износ од 4.800.000,00 динара), па је Апелациони суд у смислу одредбе члана 394 став 1 тачка 4 Закона о парничном поступку одлучио као у ставу првом изреке ове пресуде.

Укупно досуђена накнада омогућиће тужиоцу да приушти материјална или духовна добра по избору, које иначе себи не би могао да приушти, чиме ће додатно ублажити душевне патње које ће га несумњиво пратити целог живота, а које су последица штетног догађаја. На досуђене износе накнаде нематеријалне штете правилно је тужиоцу досуђена законска затезна камата од дана пресуђења, када је накнада утврђена, сходно одредби члана 277 Закона о облигационим односима.

Неосновано се жалбом тужиоца указује на пресуде овог суда донете у сличним споровима, као и на одлуке Европског суда за људска права, с обзиром на то да се свака накнада нематеријалне штете досуђује ценећи околности конкретног случаја, због чега накнада нематеријалне штете не представља универзалне износе. Одмеравање правичне новчане накнаде не може се вршити механички, само упоређивањем досуђених износа накнаде у случајевима који су слични, али који су се десили под различитим околностима. Да би досуђена накнада за душевне болове због смрти блиског лица заиста била правична и одговарајућа, неопходно је приступити индивидуализацији и пажљиво проценити околности конкретног случаја. Износ правичне новчане накнаде одмерава се не само с обзиром на јачину болова и њихово трајање, значај повређеног добра и циљ коме накнада служи, већ и с обзиром на друштвено околности и могућности друштва у коме се накнада досуђује.

Из наведених разлога, применом одредби чл. 390 и 394 тачка 4 Закона о парничном поступку, одлучено је као у ставу првом и другом изреке ове пресуде.

Надаље, како је преиначена ожалбена пресуда у вези са одлуком о главном захтеву, то је овај суд преиначио и решење о трошковима поступка, имајући у виду да укупна досуђена висина накнаде нематеријалне штете не оправдава досуђивање судске таксе на тужбу и првостепену пресуду у износима од по 78.800,00 динара, већ у износима од по 72.800,00 динара, због чега је решење о трошковима поступка у том смислу и преиначено, тако што је тужиоцу умањен износ укупних трошкова за износ судских такси од 12.000,00 динара (износи од по 6.000,00 динара на име таксе на тужбу и пресуду), због чега је применом одредбе члана 401 тач. 3 ЗПП, одлучено као у ставу трећем изреке.

Апелациони суд је, с обзиром на незнатно учињено преиначење, одбио захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка, па је у смислу одредбе члана 165 став 1, а у вези са одредбом члана 153 став 1 ЗПП, одлучио као у ставу трећем изреке ове пресуде.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА-СУДИЈА

Светлана Павић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић